

T.C.
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU

ATAM BÜLTEN

01-30 NİSAN 2025

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ
BAŞKANLIĞI

Atam Tanıtım
Videosu
Yayında

Yayınlar

Atatürk
Ansiklopedisi

Kurum İçi Faaliyetler

Çalışma Grubu
Toplantısı

Etkinlikler

Panel
İmza Günü

'Benim en büyük eserim, Türkiye Cumhuriyeti'dir.'

K. Atatürk

İÇİNDEKİLER

01

BAŞKANLIK MAKAMI

Ziyaretler

1924 Anayasası
Sosyal Medya Paylaşımı

7-8

9-10

02

BİLİMSEL ETKİNLİKLER

“Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte
Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi”
başlıklı panel

Kitaplık Açılışı

“Osmanlı’dan Günümüze Anayasal
Gelişmeler Paneli”

Kitap İmza Töreni

12-13

14-15

16-18

19-20

03

YAYINLAR

Atatürk Ansiklopedisi Yenilenen
Tasarımıyla Yayında

22-23

04

ATATÜRK ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Yeni Eklenenler

25

05

TÜRK DÜNYASI ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Yeni Eklenenler

27

İÇİNDEKİLER

06

KURUM İÇİ FAALİYETLER

Türk Dünyası Çalışma Grubu Toplantısı

30

Atatürk Ansiklopedisi Çalışma Grubu Toplantısı

30

ATAM Tanıtım Videosu Yayında

31-32

07

YAKINDA

Yakında Basımı Gerçekleştirilecek Yayınlar Listesi

34

ATAM Dergisi'nin 111. Sayısı

35

ATAM Bilim Kurulu Toplanıyor

36

08

BİLİM KURULU ÜYELERİNDEN

Doç. Dr. Hatice GÜZEL MUMYAKMAZ

38-39

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ

40-41

Prof. Dr. Sevtap DEMİRCİ

42-43

09

HABERLEŞME ÜYELERİNDEN

Doç. Dr. Gülşah ESER

45

01

BAŞKANLIK MAKAMI

“Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi” başlıklı panel için Kütahya’da bulunan ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç, Kütahya Valisi Musa Işın’ı makamında ziyaret etti.

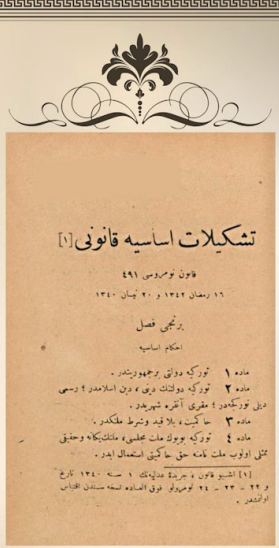
“Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi” başlıklı panel için Kütahya’da bulunan ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç, Kütahya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak’ı makamında ziyaret etti.

ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç ile Uzman Mukaddes Arslan, Kurumumuzun “1924 Anayasası” başlıklı sosyal medya paylaşımını hazırladı.

1924 Anayasası

Hazırlayanlar:

Doç. Dr. Ahmet KILINÇ
(ATAM Başkanı)

Mukaddes ARSLAN
(Uzman)

Anayasalar, bir devletin temel yapısını, yönetim biçimini, devletle temel organlarını ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel kanunlardır. Anayasalar genel hükümlerle temel hak ve özgürlükler, bütçelerin toplama karşı görev ve sorumlulukları ile yasama, yürütme, yargı gibi anayasal devletler organlarını tanımlayan hükümlerden oluşur.

Ulusal hukukî orantı, anayasal rejimlerin illemlerininin 18. yüzyıldan itibaren gelişmeye başladığı ortaya koymaktadır. Türk hukukî tarihî açısından bakıldığında ise modern anlamda ilk 1924 Anayasasının 1876 Kanun-ı Esasi olarak sayılmaktadır. Bu anayasayı 1924 Anayasası takip etmiş olup 20 Nisan 1924 tarihinde Tıbbi ve Felsefi Kurumun Başkanı Mithat Mecidi tarafından kabul edilmiştir. Yeni kurulan Türkiye Devleti'nin temelini oluşturan bu anayasa sonradan yeni bir anayasa değişikliği ihtiyacı arzımiştir.

1924 Anayasası hem Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal ihtiyacına cevap verilmek için hem de anayasal ihtiyacı ortadan kaldırmak amacıyla hazırlanmıştır. Teşkilatı Kanun ve Kurumun, devletin kurullarına, temel organlarına, bu organların görev ve yetkileri ile birbiriyle olan ilişkilerini, temel hak ve hürriyetleri yer vermiştir. Anayasa değişikliği ile ilgili özel bir yasa ve karar yolları ayrılmıştır.

Tüm bu özellikleri ile 1924 Anayasası hem maddi hem de şekli anlamda bir anayasadır. 1924 Anayasası ile 1876 Kanun-ı Esasî'si ve 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

Anayasa Komisyonu'nun (Kanun-ı Esasî Encümeni) hazırladığı taslağı, 9 Mart 1924 tarihinde Meclis'in gündemine sunulmuştur. Anayasa Komisyonu sözcüsü Gelibolu Mebusu Celal Nuri Bey, Komisyon raporunu sunuş konuşmasında,

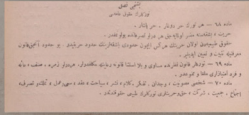
"Efendiler, encümenimiz Teşkilat-ı Esasiye Kanunu teklifini huzura âlinize getirmekle bu inkılabın kemale gelmiş olduğunu zannediyorum. Bu Teşkilat-ı Esasiye Kanunu layihası bey senelik bir celid-i millinin hüccet-i muzafferiyetidir. İddia edebiliriz ki bu kanunu yazan doğrudan doğruya Türk Milleti'dir. Bu kanunun kabûlü ile inkılabımıza bir şekli katiyet vermiş olacağız" diyerek egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğuna vurgu yapmıştır.

Nitekim 105 maddeden oluşan Anayasa'nın 1. Maddesi, Devletin bir Cumhuriyet olduğunu, egemenliği ise kayıtsız şartsız millete ait olduğunu hükme bağlamıştır. 1924 Anayasası, bir yandan Meclis üstünlüğünün hakim olduğu 1921 Anayasası Dönemi'nden kalan, kuvvetlerin birliğini öngören meclis hükümeti sisteminin izlerini taşımaya devam etmiş, diğer yandan da görevler ayrılığına giderek parlamenter sisteme yaklaşan bir sistemi benimsemiştir.

1924 Anayasası'nda "kişisel hak ve hürriyetler" ile "siyasal haklara" yer verilmiş olup "sosyal ve ekonomik haklara" hemen hemen hiç yer verilmemiştir. Bu durum söz konusu dönemin anlayışıyla bağdaşmaktadır. 1924 Anayasası, yürürlüğe kaldığı 36 yıl boyunca 7 değişiklik geçirmiş ve Türk Anayasa Hukuku'na çok önemli bir tecrübe kazandırmıştır.

"Cumhuriyet'in İlk Anayasası: 1924 Anayasası'nın 100. Yılı Paneli" 26 Nisan 2024 tarihinde Atatürk Araştırma Merkezi ve Bilkent Üniversitesi işbirliğinde Bilkent Üniversitesinde düzenlenmiştir. Panelde 8 konuşmacı yer almış ve konuşun aydınlatıcı bildiriler sunulmuşlardır.

Başkanlığımız tarafından Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi ev sahipliğinde, "Osmanlı'dan Günümüze Anayasal Gelişmeler Paneli" düzenlenerek Türk anayasa tarihine kapsamlı bir bakış sunulmuştur.

Zeki Eraslan editörlüğünde hazırlanan "Osmanlı'dan Günümüze Türk Anayasa Metinleri" başlıklı eser, 2024 yılında Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları arasında yerini almıştır.

02

BİLİMSEL ETKİNLİKLER

“Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi Paneli” Gerçekleştirildi

"Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi" Paneli

Moderatör

**Doç. Dr.
Ahmet KILINÇ**
ATATÜRK
ARAŞTIRMA MERKEZİ
BAŞKANI

Panelist

**Prof. Dr.
Altay Tayfun ÖZCAN**
KÜTAHYA
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi
"Bozkırdan Akdeniz'e Uzanan Egemenlik
Sürecinde Türk Devlet Anlayışının Gelişimi"

Panelist

**Prof. Dr.
Emine DİNGEÇ**
KÜTAHYA
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
"Osmanlı Devlet Anlayışı"

Panelist

**Prof. Dr.
Arif KOLAY**
KÜTAHYA
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi
"Cumhuriyet, Devlet ve Tarihi Devamlılık"

08.04.2025 14:00-16:00

bilgi@atam.gov.tr - www.atam.gov.tr

Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Germiyanolu Yakup Bey Konferans Salonu **Kütahya**

8 Nisan 2025 tarihinde ATAM ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi iş birliğinde "Devletçilik İlkesi: Tarihsel Süreçte Türk Devlet Geleneği ve Gelişimi" başlıklı bir paneli düzenlendi. ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç moderatörlüğünde gerçekleştirilen panelde, ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan "Bozkırdan Akdeniz'e Uzanan Egemenlik Sürecinde Türk Devlet Anlayışının Gelişimi", Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nden Prof. Dr. Emine Dinceç "Osmanlı Devlet Anlayışı" ve ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Arif Kolay "Cumhuriyet, Devlet ve Tarihi Devamlılık" başlıklı bildirilerini sundular.

Atatürk Kitaplığı Açıldı

Atatürk Araştırma Merkezi tarafından, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Kütüphanesi'ne “Atatürk Kitaplığı” adıyla ATAM yayınları koleksiyonundan oluşan özel bir kitaplık kuruldu. ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç ve Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak ile üniversite ve ATAM çalışanlarının katılımıyla açılışı yapılan kitaplığa Kurumumuzun tüm yayınlarından bağışlandı.

“Osmanlı’dan Günümüze Anayasal Gelişmeler Paneli” Gerçekleştirildi

15 Nisan 2025 tarihinde ATAM ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Hukuk Fakültesi iş birliğinde “Osmanlı’dan Günümüze Anayasal Gelişmeler” paneli gerçekleştirildi. ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç ve AYBÜ Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Neslihan Karataş Durmuş’un açış konuşmaları ile başlayan panelin moderatörlüğünü ATAM Başkanı Doç. Dr. Ahmet Kılınç üstlendi. Panelde Atatürk Kültür Merkezi Başkanı ve ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Doç. Dr. Zeki Eraslan “Fatih’in Teşkilât Kanûnnâmesi’nin Anayasa Tarihimizdeki Yeri” başlıklı sunumunu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Belkis Konan “Türk Anayasa Tarihinde Temel Hak ve Hürriyetlerin Düzenlenmesi Açısından 1876 Anayasası” başlıklı sunumunu ve AYBÜ Öğretim Üyesi ve Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Üyesi Prof. Dr. Mehmet Ali Zengin ise “Türk Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar” başlıklı sunumunu gerçekleştirdi.

Osmanlı'dan Günümüze ANAYASAL GELİŞMELER PANELİ

15 NİSAN 2025 11.00

Moderatör

**Doç. Dr.
Ahmet KILIÇ**
ATATÜRK
ARAŞTIRMA MERKEZİ
BAŞKANI

Panelist

**Prof. Dr.
Belkis KONAN**
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

Panelist

**Doç. Dr.
Zeki ERASLAN**
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
BAŞKANI
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

Panelist

**Prof. Dr.
Mehmet Ali ZENGİN**
ANKARA
YILDIRIM BEYAZIT
ÜNİVERSİTESİ

"Fatih'in Teşkilat Kanunnamesi'nin Anayasa
Tarihimizdeki Yeri"

"Türk Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar"

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 15 Temmuz Yerleşkesi Hukuk Fakültesi A Blok 3. Kat Konferans Salonu
Edlik Keçiören / Ankara

bilgi@atam.gov.tr - www.atam.gov.tr

Kitap İmza Töreni Gerçekleştirildi

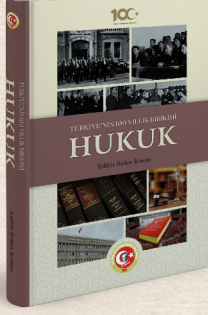
PROF. DR. BELKIS KONAN
ATAM BİLİM KURULU ASLİ ÜYESİ

İmza Günü

**TÜRKİYE'NİN 100 YILLIK BİRİKİMİ:
HUKUK - EDITÖR**

 15 NİSAN 2025 **12.30**

 Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 15 Temmuz Yerleşkesi Hukuk Fakültesi
A Blok 3. Kat Konferans Salonu
Edik Keçiören / Ankara

Prof. Dr. Belkis KONAN

1973 yılında Ankara'da doğmuştur. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olan Konan yüksek lisans ve doktora eğitimini de yine Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamlamıştır. 1995-2002 yılları arasında avukatlık mesleğini icra etmiştir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Anabilim Dalına 2003 yılında araştırma görevlisi olarak atanmış, 2014 yılında doçent olmuştur. 2022 yılından itibaren Profesör olarak aynı fakültede görevine devam etmektedir. Türk hukuk tarihi alanında yazılmış birçok kitap ve makalesi, kitap bölümü, uluslararası ve ulusal tebliğleri bulunmaktadır. 2021 yılından itibaren Atatürk Araştırma Merkezi asli bilim kurulu üyesidir.

 bilgi@atam.gov.tr - www.atam.gov.tr

DOÇ. DR. ZEKİ ERASLAN
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANI
ATAM BİLİM KURULU ASLİ ÜYESİ

İmza Günü

**OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE
TÜRK ANAYASA METİNLERİ - EDITÖR**

 15 NİSAN 2025 **12.30**

 Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 15 Temmuz Yerleşkesi Hukuk Fakültesi
A Blok 3. Kat Konferans Salonu
Edik Keçiören / Ankara

Doç. Dr. Zeki ERASLAN

1978'de Bayburt'ta doğan Doç. Dr. Zeki ERASLAN, Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü ve TODAİE Kamu Yönetimi bitirmiştir. Anadolu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde (son sınıf) eğitimi devam etmektedir. 2018 yılında Hacettepe Üniversitesinde "Sıra-sı Devletten Danışmaya: Yapısal ve Fonksiyonel Dönüşüm" adlı tezle doktora eğitimini tamamlamıştır. 2024 tarihli itibarıyla ise Doçent Ünvanını kazanmıştır. 2004 yılından itibaren Kamu Kurum ve Kuruluşlarında eğitimci, ara ve üst düzey yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. Şuan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkan Yardımcılığı görevine ilave olarak Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı görevini de yürütmektedir. Personel mevzuatı, disiplin hukuku ve protokol yönetimi üzerine muhtelif eğitimlere katılım ve bu konularda eğitim vermiştir. Kanun/KHK ve çeşitli idareci mevzuat (Yönetmelik, Yönerge) ile Stratejik Planlama, Performans Programı ve Faaliyet Raporu hazırlık çalışmalarına aktif olarak katılmıştır. 2013 yılında Eskişehir Türk Dünyası Kültür Başkenti Danışma Kurulu üyesi olarak görev yapmıştır. Doçent Dr. Eraslan'ın akademik çalışmaları; Hukuk Tarihi, Yönetim Tarihi, Modernleşme ve Cumhuriyet Tarihi'dir.

 bilgi@atam.gov.tr - www.atam.gov.tr

15 Nisan 2025 tarihinde ATAM ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Hukuk Fakültesi iş birliğinde gerçekleştirilen “Osmanlı’dan Günümüze Anayasal Gelişmeler” başlıklı panelin hemen ardından, 2024 yılı sonlarında ATAM yayınları arasında yerini alan “Osmanlı’dan Günümüze Türk Anayasa Metinleri” adlı eser için çalışmanın editörü Atatürk Kültür Merkezi Başkanı ve ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Doç. Dr. Zeki Eraslan ve “Türkiye’nin 100 Yıllık Birikimi-Hukuk” başlıklı eser için de çalışmanın editörü Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Belkıs Konan’ın katılımıyla Kitap İmza Töreni gerçekleştirildi. İmza töreninde eserlerin editörleri Doç. Dr. Zeki Eraslan ve Prof. Dr. Belkıs Konan okuyucuları ile buluştu.

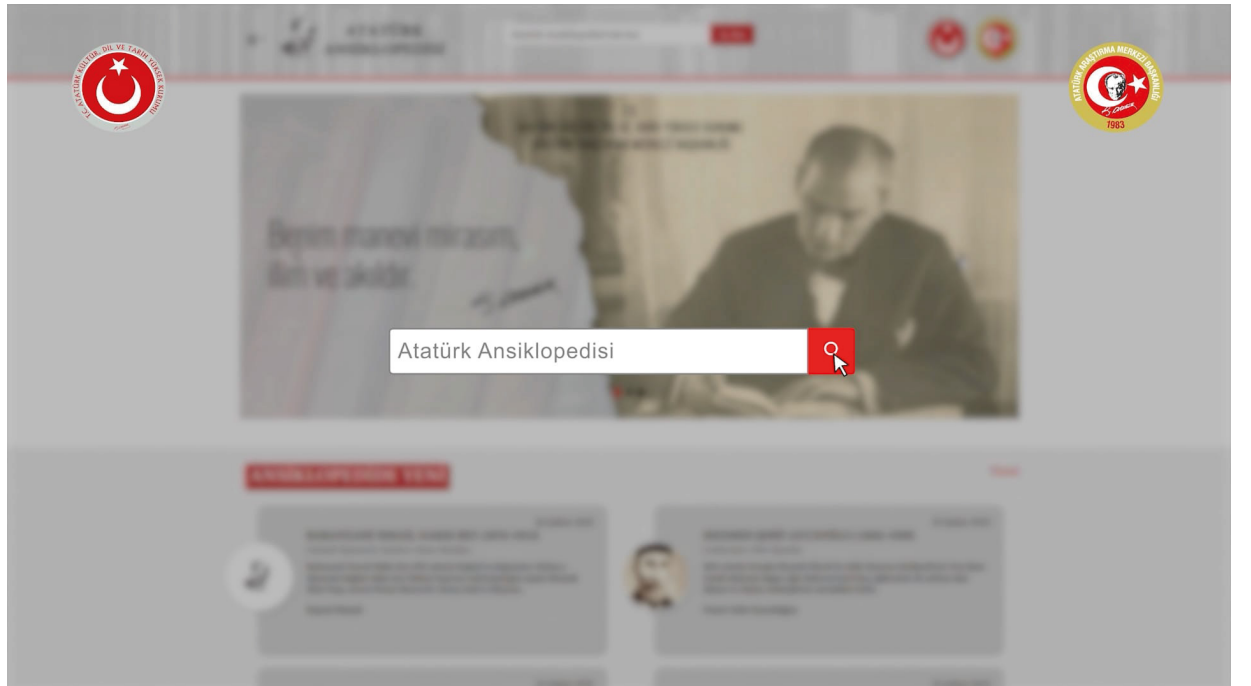
03

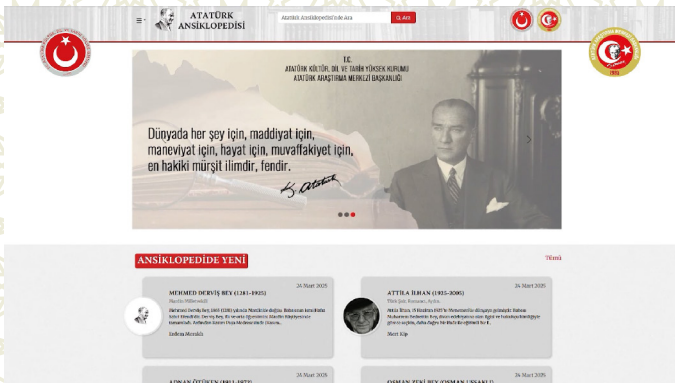
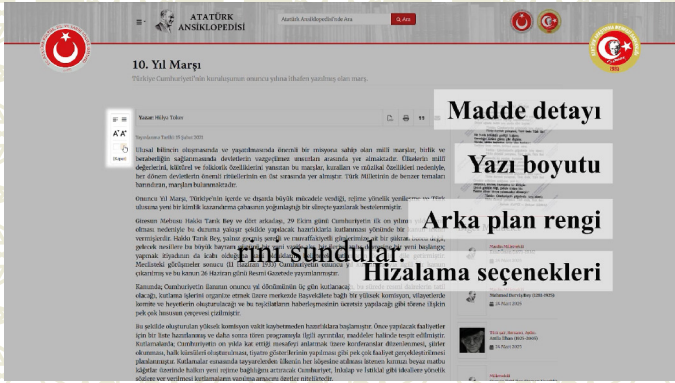
YAYINLAR

Atatürk Ansiklopedisi Yenilenen Tasarımıyla Yayında

29 Ekim 2020 tarihinde yayın hayatına başlayan, Atatürk'ün kendisi ve “en büyük eserim” diyerek ifade ettiği Türkiye Cumhuriyeti ile cumhuriyet tarihi üzerine en kapsamlı dijital kaynaklardan biri olan Atatürk Ansiklopedisi, şimdi ise başka bir anlamlı gün olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda yenilenen tasarımıyla, geliştirilmiş erişim kolaylığı ve zenginleştirilmiş içeriklerle okuyucuların istifadesine sunuldu. Dijital ansiklopedi son haliyle daha kullanıcı dostu bir deneyim sunuyor.

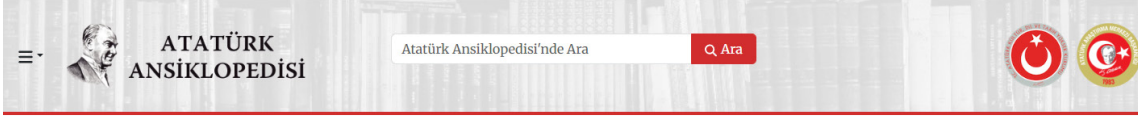

Atatürk Ansiklopedisine
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

04

ATATÜRK ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Mart Ayında Atatürk Ansiklopedisi'nde 10 Yeni Madde Yayında

ANSİKLOPEDİDE YENİ

HASAN TAHSİN EFENDİ (1859-1921)
Mardin Milletvekili

Hasan Tahsin Efendi, 1859 yılında Mardin'de doğdu. Babası, Artukizade Camii Mütevellisi Ahmet Efendi'dir. Eğitim-öğretim hayatını Mardin İdadisi'nde tamamlamasının ardından 28 Mayıs 1873'te Mardin Tah...
Erdem Meraklı

30 Nisan 2025

*Atatürk Ansiklopedisi Çalışma Grubu,
73 sayılı toplantısını 28 Nisan 2025 tarihinde
gerçekleştirdi. Toplantı sonrasında
ansiklopedinin internet sayfasında 10 yeni madde
yayımlandı ve toplam madde sayısı 1310'a ulaştı.
Yeni içeriklerle birlikte ansiklopedideki bilgi
birikimi zenginleşmeye devam ediyor.
Ioannis Meteksas (1871-1941) maddesi ise
ansiklopedide son yayımlanan
madde başlığıdır.*

Ioannis Meteksas (1871-1941)
Yunan asker, siyasetçi

Yazar: Çağla Derya Tağmat

Yayınlanma Tarihi: 30 Nisan 2025

Ioannis Metaksas 1871'de Yunanistan'ın İthaka Adası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Metropolit Panagios Metaksas, annesi ise Eleni Trigoni'dir. Kökleri 1690'lardan itibaren Kont unvanını taşıyan Kefalonya kökenli soylu bir aileye dayanmaktadır. Metaksas ailesinde siyasi, diplomatik, dini, edebi, sanatsal ve ticari alanda nam salmış kişiler yer almıştır. Metaksas, 1885 yılında Evelpidon Kara Harp Okulu'nda eğitim almaya başlamış, 1899'da Veliht Konstantinos'un desteği ile Berlin Akademisi'nde kimya ve mühendislik alanına yönelmiş ve çevresinin takdirini kazanmıştır. 1903'te Berlin Savaş Akademisi'nden mezun olmuş ve Yunan ordusunun yeniden organize edilmesi amacıyla 1904'te Yunan Genelkurmayında göreve başlamıştır. Almanya'da eğitim görmesi, Metaksas'ın Alman disiplini edinmesinde önemli rol oynamıştır.

Metaksas 1909 yılında Lela ile evlenmiş ve 1911 yılında ilk kızları Loukia dünyaya gelmiştir. İkinci kızları Nana ise 1912 yılında Metaksas'ın Londra Konferansı'nda olduğu dönemde doğmuştur.

Metaksas ve Yunanistan'da 1910 yılında Başbakan olan Eleftherios Venizelos'un ilk karşılaşmaları 6 Ekim 1910'da, Venizelos'un Metaksas'ı görüşmeye çağırmasıyla gerçekleşmiştir. Venizelos Metaksas'a özel danışmanlık teklif etmiştir. Metaksas, 1910 yılında Yüzbaşı rütbesi ile bu görevi kabul etmiştir. Bununla birlikte Metaksas, Balkan Savaşlarında savaş planlarını hazırlamış ve diplomatik alanda önemli görevler üstlenmiştir. Balkan Savaşları sırasında Düşman tarafından Epir cephesine çağırılmış ve özel olarak hazırladığı hareket planı ile Yanya'nın Yunanlar tarafından alınmasında ciddi rol üstlenmiştir. İkinci Balkan Savaşı öncesinde, Haziran 1913'te Yunanistan'ı Sırbistan ile müttefik yapacak olan askeri antlaşmayı Selanik'te imzalamıştır. Balkan Savaşları sonucunda elde ettiği başarıların ardından terfi ettirilerek Makedonya Genel Komutanlığına atanmıştır.

Atatürk Ansiklopedisine
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

05

TÜRK DÜNYASI ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Türk Dünyası Ansiklopedisi Gelişmeye Devam Ediyor

31 Aralık 2024'te 137 madde ile yayın hayatına başlayan Türk Dünyası Ansiklopedisi, 28 Nisan 2025 tarihinde son toplantısını gerçekleştirdi. Çalışmalarını hızla sürdüren ansiklopedi şu ana kadar 418 maddeyi işleme alarak önemli bir yol katetti. Okuyucuyla buluştuğu günden bu yana yaklaşık 25.000 ziyaret alarak ilgililerin dikkatini çekmeye devam eden ansiklopedide, Dr. Fazıl Küçük erişime açılan son madde başlığıdır.

Dr. Fazıl Küçük

Kıbrıs Türk Lideri

Yazar: Mehmet Balyemez

Yayınlanma Tarihi: 26 Mart 2025

Kıbrıs, Türk Dünyası coğrafyasının güneybatısında yer alan Akdeniz'deki en önemli liman ve Doğu'ya yakınlığı hem küresel ticaret rotalarının güzergâhı üzerinde bulunan Süveyş Kanalı'nı kontrol eden bir konumda olması tarihin her döneminde egemen güçlerin ilgisini üzerine çekmiştir. Bu durum Ada'nın çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmasına ve farklı etnik ve dini toplumların bir arada yaşamasına yol açmıştır.

Kıbrıs'taki Türk varlığı 16. yüzyılda başlamıştır. Osmanlı Devleti, Akdeniz egemenliğini kurmaya başladığı 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kıbrıs'ı da ele geçirmenin planlarını yapmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti, bu planı 1570 yılında yürürlüğe sokmuş ve yaklaşık bir yıla yakın süren Kıbrıs'ın fethi 1 Ağustos 1571 yılında tamamlanmıştır. Kıbrıs'ın fethinden sonra Anadolu'dan gönderilen binlerce zanaatkar aile, çiftçi, debbâğ, dülgere, kunduracı, nalbant vb., Ada'ya yerleştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'taki hükümdarlığı 307 yıl sürmüştür, ancak 19. yüzyılda yaşanan askeri, ekonomik ve sosyal gelişmeler bu durumu olumsuz yönde etkilemiştir. Osmanlı Devleti ile Rus Çarlığı arasında 1877 yılında başlayan savaş Kıbrıs'ın geleceğini doğrudan etkilemiştir. İngiltere, Rus ordularının Osmanlı karşısında başarılar kazanarak batıda İstanbul yakınlarına kadar gelmesi doğuda ise Kars, Ardahan ve Batum gibi stratejik şehirleri ele geçirmesi üzerine Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'deki çıkarlarına hâle geleceği endişesi ile gelişmelere müdahil olmaya karar vermiştir. İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Henry Layard, Kıbrıs'ı ele geçirmek amacıyla görevlendirilmiştir. Henry Layard'ın yoğun girişimleri sonucunda İngiltere ile Osmanlı Devleti arasında 4 Haziran 1878 tarihinde gizli Kıbrıs Konvansiyonu'nu imzalanmıştır. İngiltere, Konvansiyona göre Rus ordularının ele geçirdiği bölgelerden güneye doğru ilerleyerek kazanımlarını genişletmeleri halinde Osmanlı Devleti'ne askeri yardımda bulunmayı vadetmiş ve bu yardımın zamanında olabilmesi için de Kıbrıs'ın yönetiminin kendilerine verilmesini istemiştir. Konvansiyonda ayrıca Rus ordularının ele geçirdikleri Osmanlı topraklarını terk etmeleri halinde Kıbrıs'ın da iade edileceği ayrıntısı yer almıştır.

Diğer Maddeler

Sibirya'da Bir Türk-Tatar Şehri

Türk Dünyası Ansiklopedisine ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

**TÜRK DÜNYASI
ANSİKLOPEDİSİ**

06

KURUM İÇİ FAALİYETLER

Türk Dünyası Çalışma Grubu Toplantısı

T.C. ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI

Türk Dünyası Ansiklopedisi

Türk Dünyası Çalışma Grubu **29 Nisan 2025** tarihinde 31 sayılı toplantısını gerçekleştirdi.

Atatürk Ansiklopedisi Çalışma Grubu Toplantısı

Atatürk Ansiklopedisi Çalışma Grubu 73 sayılı toplantısını **28 Nisan 2025** Pazartesi günü gerçekleştirdi.

ATAM Tanıtım Videosu Yayında

Atam Tanıtım Videosu Yayında

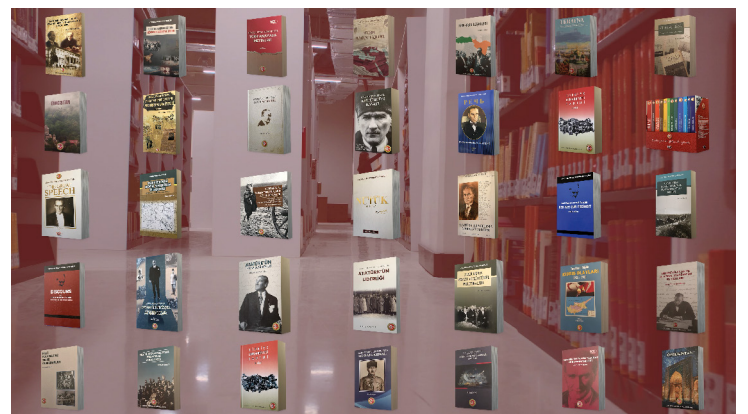
ATAM TANITIM VİDEOSU YAYINDA

atam.gov.tr

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, kurulduğu 17 Ağustos 1983 tarihinden bu yana Atatürk, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti tarihini tüm yönleriyle araştırmak ve araştırma sonuçlarını yaymak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. ATAM, faaliyetlerini, Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi değerlerini kavrayan, bilimsel bir bakış açısıyla araştıran, alanında öncü bir kurum olarak yürütmektedir. ATAM'ın misyonunu, vizyonunu, bilimsel kimliğini, hizmetlerini ve değerlerini etkili bir şekilde kamuoyuna aktaran kurum tanıtım videosu, kurumun genel ağ sayfasında ve sosyal medya hesaplarında yayımlandı.

Atam Tanıtım Videosuna
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

07

YAKINDA

Tıpkıbasımı Gerçekleştirilecek Eserler
Yönetim kurulu kararı ile basımına karar
verilen 5 tane eserin tıpkıbasımı yakında
gerçekleştirilecek.

No	Yayın Adı	Yazarı/Editörü
1	Nurettin Paşa	Prof. Dr. Necati Fahri TAŞ
2	Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları	Doç. Dr. Seda BAYINDIR ULUSKAN
3	Millî Mücadele'ye Karşı Bir Cemiyet: İngiliz Muhipleri Cemiyeti	Dr. Cengiz DÖNMEZ
4	Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü	Prof. Dr. Utkan KOCATÜRK
5	Gençler İçin Nutuk	Sinan BAYRAKTAR

ATAM Dergisi'nin 111. Sayısı

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk ve dünya tarihi kapsamındaki konular çerçevesinde, Türkiye tarihi, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ilişkin bilgi ve belgelerle ilgili bilimsel araştırma ve çalışmaları ulusal ve uluslararası düzeyde bilim dünyasıyla paylaşmayı amaç edinen Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi'nin 111. sayısı Mayıs ayında yayımlanacak.

ATAM Bilim Kurulu Toplanıyor

Her yıl Mayıs ve Kasım aylarında toplanan ATAM Bilim Kurulu, toplantısını **30 Mayıs 2025** tarihinde gerçekleştirecek.

ETKİNLİK ÇOK
YAKINDA

Bilim Kurulu Üyelerinden

ATAM Bilim Kurulu Asli Üyelerimizden Doç. Dr. Hatice Güzel Mumyalmaz, Kurumumuzun “3 Nisan 1930 Tarihli ve 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve İlk Kadın Belediye Başkanının Seçilişi” başlıklı sosyal medya paylaşımını hazırladı.

**3 Nisan 1930 tarih
ve 1580 sayılı Belediye Kanunu
ve İlk Kadın Belediye Başkanının Seçilişi**

**Hazırlayan:
Doç. Dr. Hatice GÜZEL MUMYAKMAZ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi**

1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 10. maddesi, 18 yaşını tamamlayan her erkeğin seçme hakkına sahip olduğunu; 11. maddesi ise, 30 yaşını tamamlayan her erkeğin seçilme hakkını belirtiyordu.

Tarihiçi ve Mustafa Kemal Paşa'nın manevi kızı Ayet Hanım (Han), 1930'da Mustafa Kemal Paşa'dan kadınlara da seçime katılabilme için Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılmasını istedi.

3 Nisan 1930'da Türl. Öğret. Merkezinde, kadınların seçme seçilme haklarına dair bir konferans verildi. Kadınlar eşitlikten bahsettiler, tutulmamalıydı. Meclis'te, 30 Mart'tan itibaren Belediye Kanun Tasarısı görüşülmeye başlandı ve 3 Nisan 1930'da 165 maddesiyle kabul edildi.

İçeriğe
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

Cumhuriyetin ilanı sonrasında kadınlar, siyasi, sosyal ve ekonomik haklarıyla var olabilmek için Kadınlar Halk Fırkası ve Türk Kadınlar Birliği gibi kuruluşlarla teşkilatlanmaya başladılar. Bununla beraber, 3 Nisan 1923 tarihli İntihâb-ı Mebusân Kanunu'nda seçme ve seçilme işi erkek nüfus üzerinden belirlendi.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun, oy sahibi olabilmek ve belediye meclisine üye seçilmek için Türk olmayı esas alması, kadın ya da erkek ayırt etmemesi kadınların yerel düzeyde siyasi katılımının önünü açtı. Ulusal düzeyde ise kadınların siyasi haklarını kazanmaları açısından bir dönüm noktası oldu.

5 Ekim 1930'da gerçekleşen Belediye Seçimlerinde Sadiye Hanım (Ardahan), Artvin İli Yusufeli İlçesi Kılıçkaya Belde Belediye Başkanı olarak seçildi ve bu görevi iki yıl yürüttü. 1930 Belediye Seçimlerinde pek çok yerleşim yerinde kadınlar belediye meclislerine üye olarak girdiler. Kadınlar, 1933'te köy ihtiyar heyetlerine ve muhtarlık seçimlerine, 1934'te milletvekili seçimlerine katılma hakkı kazandılar.

Sadiye Hanım
İlk Kadın Belediye Başkanı

"Bu karar, Türk kadınına sosyal ve siyasi hayatta bütün milletlerin üstünde yer vermiştir.... Uygar memleketlerin bir çoğunda kadından esirgenen bu hak, bugün Türk kadınının elindedir ve onu salâhiyet ve liyakatle kullanacaktır."

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Kaynak:
Ufuk Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri,
Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları,
Ankara 2016, s.270-271.

Bilim Kurulu Üyelerinden

ATAM Bilim Kurulu Asli Üyelerimizden Prof. Dr. Ayten Sezer Arığ, Kurumumuzun “9 Umde Beyannamesi” başlıklı sosyal medya paylaşımını hazırladı.

9 UMDE BEYANNAMESİ

Hazırlayan: Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

■ atam.gov.tr

Farklı görüş ve çevrelerden seçilmiş temsilcilerden oluşan bu Meclis'te Mustafa Kemal Paşa taraftarlarını temsil eden Birinci Grup ve buna muhalif olan İkinci Grup arasında özellikle gerek Başkomutanlık Yasası ile Saltanat'ın kaldırılması gerekse Lozan Konferansı ile ilgili görüşmelerin tartışmalı ve oldukça gergin geçtiği görülmüştür. Siyasi alanda yaşanan bu mücadele üzerine 1 Nisan 1923 tarihinde Meclis'te seçimlerin yenilenmesi kararı alınmıştır.

Hürriyet Gazetesi Şerh-i Adına Yayımlanan Birkaç Önemli Deyiş, 30 Ekim 1918'de Hürriyet Devletleri ile Mondros Mütarekesi'ne de inandığını, Mütareke hükümlerine bağlı olarak Anadolu toprakları ile ilgili ayrımcı ve ılgınlara yer bırakmadığını Meclis'e haberleştiğini belirtmiş. Mustafa Kemal Milli Meclis'te 28 Ocak 1920'de 800 Önemli Meclis Üyesi ile kabul edilmiştir. 16 Mart 1920'de İstanbul Resmî Gazetesi'nde yayımlanmış, 27 Aralık 1919 Ankara'da kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunda Mustafa Kemal Paşa'nın yalın ve anlaşılır sözleri 25 Nisan 1920'de Ankara'da kabul edilmiş ve yalın ve anlaşılır sözleri bir Meclis açıklanmış.

İçeriğe
ulaşmak için
OR kodu okutabilirsiniz

Bu karar üzerine Mustafa Kemal Paşa Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti Başkanı olarak 8 Nisan 1923 tarihinde Dokuz Ummeden (İlkeden) oluşan bir program yayınlamıştır. Programda yer alan ilkelere dayalı olarak kendi grubundan seçim çalışmalarına başlanmasını istemiştir. Yapılan seçim sonucunda daha çok Müdafaa-ı Hukuk Grubu (I. Grup) temsilcileri seçilmiş ve yeni seçimler sonunda İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi 11 Ağustos 1923 tarihinde çalışmalarına başlamıştır.

atam.gov.tr

9 Eylül 1923 tarihinde kurulacak olan Halk Fırkasının da beyannamesi niteliğindeki bu ilkeler özetle şöyledir:

"1- Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu, idare yönteminin halkın doğrudan doğruya kendi kaderini belirlemesi esasına dayandığına, Millet'in gerçek temsilcisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi olduğu, TBMM dışında hiçbir makamın millet'in kaderine hâkim olamayacağı, her türlü kanunun hâkimiyeti milliye esası çerçevesinde çıkarılacağı,

2- Saltanatın kaldırılması kararının değişmeyeceği,

3- Ülkenin güvenlik sorununun çözüleceği,

4- Mahkemelerin ıslah edileceği ve adaletin uygulanmasının sağlanacağı,

5- Ekonomi alanında yeni kararların alınacağı, barışın ise ancak milli, ekonomik ve idari bağımsızlığın sağlanması şartıyla korunabileceği,

atam.gov.tr

6- Askerlik süresinin kısaltılacağı,

7- Emekli subayların hayatlarını iyi bir şekilde sürdürmelerinin sağlanacağı, yurdun savunulmasında sakat kalan kişi, dul ve yetimlerin sefaletine karşı tedbir alınacağı,

8- Memurların durumlarını düzelterek şartların belirleneceği,

9- Harap olan ülkemizin çabucak yeniden onarılacağı, inşaat ve tamirat için özel şirketlerin kurulmasını teşvik edileceği, mali, iktisadi ve idari bağımsızlığı sağlamak şartıyla barış ortamının oluşturulmasına çalışılacağı."

atam.gov.tr

Bu konuda Nutuk'ta Mustafa Kemal Paşa'nın "8 Nisan 1923 tarihinde, görüşlerimi dokuz umde hâlinde tespit ettim, İkinci Büyük Millet Meclisi'nin seçimi sırasında yayınlamaya karar verdiğim bu program, partimizin kuruluşuna temel olmuştur" sözleri ile de ifade ettiği gibi bu aynı zamanda bir seçim beyannamesidir. Halk Fırkasının ilk programı olarak kabul edilen bu ilkeler, siyasi tarihimize "Dokuz Umde" olarak yer almıştır.

atam.gov.tr

Bilim Kurulu Üyelerinden

ATAM Bilim Kurulu Asli Üyelerimizden Prof. Dr. Sevtap Demirci, Kurumumuzun “23 Nisan 1920 Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Açılışı” başlıklı sosyal medya paylaşımını hazırladı.

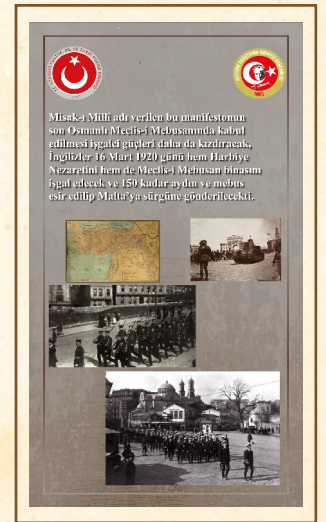
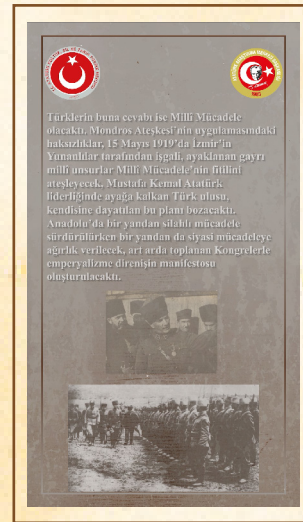
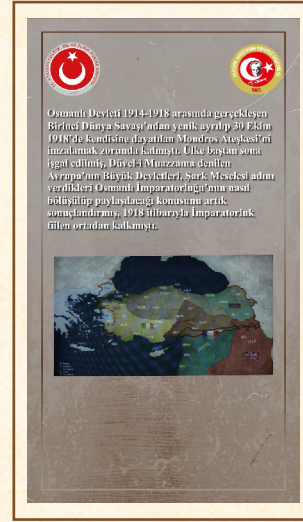

23 NİSAN 1920

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışı

Hazırlayan:
Prof. Dr. Sevtap DEMİRCİ
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

İçeriğe
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

Bu koşullar Atatürk'ün, Meclisi Ankara'da, ıslah kuvvetlerinden uzakta bir noktada toplanmasına zemin hazırlayacaktır. Zaten bu meclisleye İstanbul'da 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir'ini yanında olan bir diğer arkadaşısı da Ankara'daki 20. Kolordunun Komutanı Ali Fuat Cebesoy'lu ve Cebesoy'un Karargahının emniyetli bir yeri gizergahı olan Ankara'da bulunması, ıslahî güçlerin de bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Olaganüstü yetkilerle Ankara'da toplanan Büyük Millet Meclisi, İstanbul'dan Ankara'ya geçebilen millî vekilleri ile yeni yapılan seçimlerden gelen millî vekillerinin katılımı ile 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılacaktır.

Sultan Vahdettin de bu tarihten kısa bir süre önce, 11 Nisan 1920'de zaten Meclis-i Mebusan tamamen feshettiğini ilan edip bütün otoriteyi kendine bağladığını ilan edecektir. Aslında alınan bu karar Kanun-ı Esasi hükümlerine de aykırı bir durumda çünkü Sultan'ın Kanun-ı Esasi'deki bu yetkisi 1909 değişikliği ile kaldırılmıştır.

Delisi, aynı tarihte yani 11 Nisan 1920 tarihinde, Damat Ferit Paşa hükümeti, dönemin Şeyhülislam Dürrizzade Abdullah Efendi imzasıyla "Amatolu hareketini ve Mustafa Kemal ve etrafındaki Halk-ı Sulhuna" (Yakallı Halklara ve diğer yalın sığınatlılarına), bunun İslam'a aykırı bir husus olduğunu içeren, dipnotu eşyaykırı olduğunu belirten fetvaları yayımlanıp İngiliz ve Yunan uçaklarıyla İskenderiye'ye dağıtılmasını sağlayacaktır.

Kısaca tüm bu gelişmeler Ankara'daki meclis çalışmalarına da mesru bir zemin oluşturmaktadır. İstanbul Hükümetinin bu hareketi karşı fetvayı doğuracak, Ankara müfettişi Rifat Börekçi ve 159 Amadele müfettişinin imzasıyla yayımlanan 16 Nisan 1920 tarihli fetvada İstanbul'da ıslah altında bulunduğu, İstanbul'daki Sultan ve Hükümetin İngilizlerin esaretinde olması sebebiyle veritıkları hükümlerin İslam dinine aykırı olduğu ve eski bir Halk-ı Sulh hükümeti de geçirilmez olacağı, Damat Ferit Paşa kabinesinin de ilanet içinde olduğu belirtilmektedir.

Ardık sıra Meclis'in açılışına gelmiştir. Atatürk, 21 Nisan 1920'de kolordulara, vilayet, sancak ve kazalara gönderdiği telgrafında Büyük Millet Meclisinin 23 Nisan 1920 Cuma günü Hicriyyatın Cumulüne kadimceki namazın ardından akşam-yasli bir cümlede yapılacak ve Meclis binası önünde dualar ediliş karavânlar kesildikten sonra açılışın gerçekleştirileceğini bildirecektir.

120 civarında mebus ve Ankara halkının da katılımıyla Büyük Millet Meclisi esli Jiridat ve Terakki Kütübü olarak inşa edilen binada, saat 14.00'te, en yaşlı üye olan Simop Mebusu Şerif Bey'in yaptığı konuşmayla açılacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışı ile Milli Mücadele yeni bir aşama kazanmıştır. Bu meclis her şeyden önce millî, seçilmiş üyeleri gelen demokratik, son derece zor koşullar altında fedakare görsel yapan, İkinci Jiridat binasına koşturarak meclisleye yasama yurtdışı ve sonradan da yargı yetkisini bünyesinde taşıyan, olaganüstü yetkiler ile donatılmış Ankara Hükümeti olduğu gerçeği ortaya koymıştır ve Milli Meclis'e artık daha güçlü bir biçimde yitirilecektir.

Alınan kararların neredeyse tamamı Meclis'in meşruiyetini sağlayacak kararlardır. 23 Nisan 1920, Osmanlı'nın ilim fermanı olan Sevr'in uygulanma alanına sokulmasını engelleyen, 20 Ocak 1921'de yapılacak yeni anayasamın yolunu açan ve Mustafa Kemal Atatürk'ün yeni Cumhuriyetin kuruculuğuna taşıyan bir dönüm noktasıdır. Türk tarihinde.

Her şeye daha da büyük bir coşkuyla idrak ettiğiniz bu büyük gün, Atatürk'ün çocuklara bayram olarak armağan etmiştir.

Kritik olsun...

Haberleşme Üyelerinden

ATAM Haberleşme Üyelerimizden Doç. Dr. Gülşah Eser, Kurumumuzun “Fransız Kuvvetlerinin Şanlıurfa’yi Terk Etmesi (11 Nisan 1920)” konulu sosyal medya paylaşımını hazırladı.

FRANSIZ KUVVETLERİNİN ŞANLIURFA’YI TERK ETMESİ (11 NİSAN 1920)

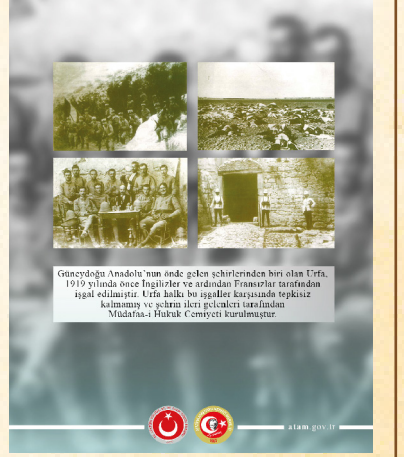
Hazırlayan: Doç. Dr. Gülşah ESER
ATAM Haberleşme Üyesi

atam.gov.tr

İçeriğe
ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz

2025 NİSAN

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı

0312 285 65 11 -
0 312 285 55 12

Üniversiteler Mah.
Toplum Cad. No.5
Çankaya / ANKARA

bilgi@atam.gov.tr

www.atam.gov.tr

emagaza-atam.ayk.gov.tr

Atam.Baskanlik

AtamBaskanlik

atambaskanlik

@AtamBaskanlik

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI | 2025 BÜLTEN

